

Tiina Vuoristo

10.5.2023

Ympäristöministeriö
lausuntopalvelu.fi

Ympäristöministeriön lausuntopyyntö 114.2023, VN/1661/2023

Lausunto luonnoksesta asetukseksi vapaaehtoisesta ekologisesta kompensaatiosta

Pyydettyinä lausuntona luonnoksesta ympäristöministeriön asetukseksi vapaaehtoisesta ekologisesta kompensaatiosta Metsäteollisuus ry toteaa seuraavaa:

Metsäteollisuus ry ei kannattanut ekologista kompensaatiota koskevien pykälien sisällyttämistä luonnonsuojelulakiin, koska kokonaisuus oli käytännön toteutuksen ja vaikutusten osalta epäselvä. Ekologista kompensaatiota piti pilotoida ennen lainsäädännön kehittämistarpeiden arviointia. Pilotointi on tiettävästi yhä kesken. Ekologisen kompensaation toimivuudesta ei ole edelleenkään riittävästi käytännön kokemusta, mikä näkyy myös lausuttavana olevassa asetusluonnoksessa.

Metsäteollisuus on pitänyt tärkeänä, että vapaaehtoiselle ekologiselle kompensaatiolle laaditaan selkeät pelisäännöt, jotta sen ekologiset hyödyt voidaan varmistaa. Tältä osin asetukset menee oikeaan suuntaan muttei ole riittävä. Luonnonsuojelulain mukaista vapaaehtoista ekologista kompensaatiota ei Metsäteollisuuden mielestä tule ottaa laajasti käyttöön ilman, että menettelyä edelleen selkiytetään ja käytännöistä luodaan yhtenäiset. Ekologinen kompensaatio kaipaa käytännön testaamista kuten pilotoinneista saatavia kokemuksia, jotta järjestelmästä saadaan luotua uskottava ja toimiva.

Asetuksella on tarkoitus tarkentaa luonnonsuojelulain ekologisen kompensaation säännöksiä muun muassa luonnonarvojen määrän ja vastaavuuden määrittelyssä. Koska luonnon tilan ja sen muutosten mittaaminen on vaikeaa, ei asetukseenkaan ole saatu kehitettyä menetelmää, joka olisi selkeä ja yksiselitteinen. Asetusluonnoksessa terminä käytetyn mittaamisen sijaan kyse on pikemminkin arvioinnista.

Luonnonarvohehtaariksi nimetty mittari sekä luontotyyppien ja lajien uhanalaisuuskertoimet yrittävät viedä arviointia laskennalliseen suuntaan. Haasteeksi jää kuitenkin varsinainen luonnonarvon tilan ja sen muutosten määrittely, joka tulisi toteuttaa asetusluonnoksen liitteen 1 taulukon tuella. Taulukossa on listattu kunkin luontotyyppin ominaispiirteitä, joiden perusteella luonnonarvon tila pitäisi pystyä määrittelemään. Metsäteollisuus kiinnittää huomiota siihen, että listatut ominaispiirteet ovat osin hyvin tulkinnanvaraisia, ja niissä on positiivisia ja negatiivisia asioita sekaisin. Ei myöskään vaikuta tarkoituksenmukaiselta, että lehtojen osalta ainoa liitteeseen kirjattu ensisijainen ominaispiirre on kehitysluokka.

Tiina Vuoristo

10.5.2023

Epäselväksi jääkin, miten luonnonarvon tilan arviointi tulisi tehdä käytännössä. Miten määritellään, milloin tietty luontotyyppin ominaispiirre on esimerkiksi puolet luonnontilaisesta? Vielä hankalampi on arvioida, mikä jonkin tietyn hyvittävän toimenpiteen vaikutus on luonnonarvon tilaan.

Metsäteollisuus kiinnittää huomiota perustelumuiistiossakin esille nostettuun vaikeuteen määritellä eliölajien elinympäristöjen tilaa. Käytännössä asetuksessa ei pystytä tarkentamaan, miten tilaa tai hyvittävien toimien tuottamaa lisäisyyttä tulisi määritellä. Ne jäävät muistion mukaan tapauskohtaisesti arvioitaviksi.

Koska luonnonarvon tilan määrittäminen jää tulkinnanvaraiseksi, tullaan ekologista kompensatiota todennäköisesti toteuttamaan toisistaan eroavin tavoin eri tapauksissa ja eri alueilla. Tämä asettaa ekologista kompensatiota hyödyntävät tahot keskenään eriarvoiseen asemaan ja kyseenalaistaa laajemminkin ekologisen kompensaation toimivuutta ja uskottavuutta.

Metsäteollisuus pitää tärkeänä, että ekologisen kompensaation suorat ja välilliset vaikutukset arvioidaan kattavasti. Luonnonsuojelulain hallituksen esitykseen tehty vaikutusten arvio, jota kuvataan myös asetusluonnoksen perustelumuiistiossa, on puutteellinen etenkin välillisten vaikutusten osalta. On epäselvää esimerkiksi, kuinka paljon tällä hetkellä taloudellisen toiminnan piirissä olevia alueita arvioidaan siirtyvän hyvitysalueina käytön ulkopuolelle ja millaisia kansantaloudellisia ja aluetaloudellisia vaikutuksia sillä olisi.

Ekologisen kompensaation kehittämisessä on perusteltua keskittyä lailla suojelluille ja muille erityisille luontoarvoille aiheutuvien haittojen hyvittämiseen. Tavanomaisen luonnon kompensoiminen suojelupinta-alaa kasvattamalla ei ole järkevää resurssien käytön eikä luonnon monimuotoisuuden kannalta. Esimerkiksi talouskäytössä olevien metsien laajamittainen suojelu kasvattaisi käyttöpainetta metsille muualla Suomessa tai maissa, joissa ei toimita kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti.

Yhteenvetona Metsäteollisuus ry toteaa, että on hyvä, että ekologiselle kompensaatiolle laaditaan tarkempia kriteereitä, jotta hyvityksillä todella saavutetaan luvatut hyödyt. Kokonaisuus on kuitenkin edelleen keskeneräinen ja vaatii kehittämistä ja käytännön testaamista. Lisäksi tarvitaan kattava suorat ja välilliset sosiaaliset ja taloudelliset vaikutukset sisältävä arviointi, jossa otetaan huomioon toiminnan ennakoitu laajuus ja kohdentuminen eri alueisiin.

Metsäteollisuus ry

Paula Lehtomäki
toimitusjohtaja